

Vedrana Grisogono

Odmrznjena

1.

Bilo je res. Živela sem.

Globoko sem vdihnila in izdihnila. V pljučih mi je žvrgolelo. Trda od strahu sem se potipala po prsih, iščoč ptiče, ki so se naselili vame. Medtem ko sem se odločala, ali naj odprem oči, je žvrgolenje pojenjalo. Sledilo je žuborenje, valovanje in šelestenje listja ob spremljavi elektronske glasbe. Znana melodija je bila tako zmehčana, razpotegnjena in popačena, da se nikakor nisem mogla spomniti, za kaj gre. Glasba je bila prepojena s spokojnostjo, domačnostjo in varnostjo. Vlila mi je pogum in sklenila sem odpreti oči. Izpod mojih zlepljenih vek je uhajala čudna mlečna meglica. Zdelo se mi je, da se mi glava tali in mi bodo skozi oči vsak hip odtekli utekočinjeni možgani. Zavpila sem od groze. Medtem ko se je moj vreščeči glas razlegal daleč naokoli, me je nenadoma prešinilo, zakaj mi je glasba, pomešana z zvoki narave, tako znana. Bila je himna.

Nekdo je stekel proti meni. Komaj slišni koraki, pospešeno dihanje, sladkast zadah.

“Oprostite, oprostite ... Prej bi morala priti,” me je potolažil mehki ženski glas.

Ena roka mi je po vekah pršila sluzasto tekočino, druga jih je večče brisala z nečim mehkim.

“Vse je v redu. Odprite oči brez strahu, prosim.”

“Bom ... bom videla?”

“Seveda. Vaš vid je brezhiben.”

Tokrat sem z lahkoto odprla oči. Veke niso bile več zlepljene. Celotno vidno polje mi je zasedel svež in nenaličen lik v belo oblečene mlade Azijke. Sočutne mandljeve oči in bleščeči beli zobje.

“Odlično govorite slovensko,” sem dahnila.

Medicinska sestra me je začudeno pogledala.

“Katerega smo danes, sestra?”

Nečimrno je tlesnila po ploščici, ki jo je imela pritrjeno na žepu bele halje. Dr. Mojca Hale.

“Gospa doktor, oprostite,” sem se popravila.

“Šestega vinotoka,” je odgovorila. Besede je izgovarjala počasi in razločno, kot da se pogovarja s tujcem ali z majhnim otrokom.

Strmela sem v prozorno folijo, ki mi je ovijala golo telo. Videti sem bila kot velikanski sendvič iz hladilnika na bencinskem servisu. Po prostorni beli sobi, v kateri so bile nesimetrično razporejene odprtim belim sarkofagom podobne postelje, se je sprehajalo medicinsko osebje eksotičnega videza.

“Kje pa smo?” sem negotovo vprašala. “V katerem mestu, mislim ...”

“V Ljubljani 5.”

Mrzlično sem tuhtala, kje naj bi bile preostale štiri Ljubljane in ali se tista, v kateri sem se rodila, imenuje Ljubljana 1 ali morda celo Ljubljana 0.

“Torej ste me preselili, medtem ko sem ... ko sem ...”

Skomignila je.

“Ne bi vedela. Tukaj delam šele dve leti. Ko sem prišla, ste že ležali pri nas.”

Haletova mi je z roko pokazala velika pravokotna očala z zaslonom na nočni omarici.

“Sicer ... Tam boste našli vse, kar vas zanima.”

“Kaj naj z očali?”

“Zelo preprosto je. Kar nataknete jih in izberete, kar želite, z glasom ali dotikom. Janez vam bo razložil. Vsak hip bo tu. Še kaj?”

“Pa še kakšno rjuho mogoče, gospa doktor.”

“Seveda. Janez vam bo prinesel rjuho in spalno srajco.”

Nasmehnila se je in odjadrala na drugo stran sobe.

Kdo je Janez? Negovalec? Medicinski brat? Vsekakor sem bila vesela, da bo Janez prvi moški, ki ga bom srečala po tridesetletnem *zimskem spancu*. Janez je bil moj ded in njegov oče tudi.

Nataknila sem si očala. Pred mojimi očmi so se izmenjevale podobe Kobilčine *Kofetarice*, Prešernove glave, panorame Blejskega jezera iz ptičje perspektive in soške postrvi v kristalni vodi. Komunikacija z napravo me ni mikala in vse bi dala za neobvezujoč klepet s kakršnim koli človeškim bitjem.

“Presneta očala!” sem zasikala.

“Presneta očala vas lepo pozdravljajo, gospa Zalar,” me je nagovoril prijazen, globok in nekoliko dolgočasen moški glas.

2.

Mislila sem na Petra in na to, kako zelo sem ga ljubila.

Sedel z menoj v čakalnici in me mlahavo držal za roko. Tresel se je kot trs v vetru, prav tako kot jaz. Prostor je bil opremljen kot tipična čakalnica cvetoče zasebne ordinacije. Veliko beline, predimenzionirana, udobna sedežna garnitura, s stropa viseči veliki zasloni in okrogel sprejemni pult, za katerim so brneli tiskalniki in kjer so tri lepotice šepetaje telefonirale z zamrznjenimi nasmeški na obrazih. Bila sva v tretji etaži pod zemljo.

Ko sva izstopila iz dvigala, sva se negotovo prebila skozi avtomatična drsna vrata z napisom *Nezaposlenim vstop prepovedan*. Vedela sva, da počneva nekaj skrivnostnega in nezakonitega. Bil je eksperiment negotovega izida. Tolažilo naju je zagotovilo, da se v vsakem trenutku lahko premisliva. Celo tik pred anestezijo je bilo obravnavanemu dovoljeno pritisniti na rdeči gumb. Po tistem poti nazaj ni bilo več. Premislil si se lahko samo enkrat. Pod nos so ti pomolili pogodbo o vzajemni molčečnosti in brez posledic ali kakršnih koli sankcij si se vrnil v dotedanje življenje. Ampak nikoli več se nisi mogel prijaviti za HP-prostovoljca. Nisem si premislila, čeprav sem v tistih treh urah med čakanjem na poseg najmanj petdesetkrat pomislila na beg. Peter se je zdel vdan v usodo. Nisem si ga upala vprašati, ali dvomi.

Zraven mene je spoštljivo čakal mladenič z rjuho in spalno srajco v rokah. Zazdelo se mi je, da čaka že lep čas. Visok je bil okoli meter devetdeset. Športne postave. Neznansko čeden, modrih oči, skuštranih svetlih las. Mogoče ni bil skuštran, ampak zgolj počesan po zadnji modi, kdo bi vedel. Videti pa je bil zelo slovensko.

“Sem Janez,” je rekel.

“Veronika, me veseli.”

“Mene tudi, gospa Veronika.”

“Gospodična, pravzaprav.”

Bil je v zadregi.

“Tako ne govorimo več. Beseda ni v pogovorni rabi.”

“Beseda *gospodična*, mislite?”

“Je zastarana. Uradno ne delamo več razlike med poročenimi in neporočenimi ženskami. Ker to ni korektno, če me razumete.”

“Meni je prav tudi *gospa*. So poroke sploh aktualne dandanašnji? V moji generaciji so že skoraj vsi živeli na koruzi.”

Zdelo se mi je, da tistega o koruzi ni dojel.

“Pri nas se poročajo ljudje s celega sveta. Smo druga najpomembnejša globalna poročna destinacija,” je zdrdral.

“So Maldivi prva?”

“Tisti otočki so že zdavnaj potopljeni.”

“Smola. Vedno sem se želela poročiti tam.”

“So še drugi čudoviti kraji za svatbo. Triglav, na primer.”

Zahihitala sem se. Ugajal mi je Janezov tipično slovenski smisel za humor.

Njemu ni bilo prav nič smešno. Brez besed mi je pomagal pri oblačenju. Pri tem je bil spreten in neoseben. Ko je končal, je mirno obstal ob postelji. Nisem vedela, ali ga moram odsloviti. Čakal je ob meni in se sramežljivo smehljaj. Sem mu bila všeč? Veliko tega je bilo, kar sem želela vprašati Janeza, predvsem me je zanimalo, kako naj poiščem Petra, ki je najbrž ležal v isti kliniki kot jaz. A bila sem preveč zmedena in utrujena. Zahvalila sem se mu in je šel. Dvakrat se je obrnil in mi pomahal, preden je izginil za vrati.

3.

Terapija za paciente, podvržene dolgoletni hipotermični prezervaciji (HP), je bila zelo obsežna, a prav nič naporna ali neprijetna. S *hapejevci* se je ukvarjala vojska strokovnjakov: fiziatrji, psihiatri, dietetiki, kemiki, mikrobiologi, kozmetiki, kirurgi, odvetniki, učitelji in trenerji za življenjski slog. Pred tem smo morali počivati vsaj nekaj tednov. Izvedela sem, da so moje umske sposobnosti zaradi dolgotrajne podhladitve minimalno okrnjene in da se bom v dveh letih postopoma postarala do svoje resnične starosti, kar ni bil poseben problem. Pričakovana življenjska doba je bila 105 let, medicina in lepotna kirurgija pa sta tako zelo napredovali, da mi ni bilo treba skrbeti za zdravje, lepoto in mladost. Moji vsevedni virtualni naočniki so me podučili, da imam zagotovljeno eksistenco in namestitev v soseski z vrstnimi hiškami z ogromnim bazenom in telovadnimi napravami v parku

med palmami in hibiskusi. Še najbolj me je osupnil seznam razpoložljivih služb. Ne izbor prostih delovnih mest, na katera se lahko prijavim, ampak spisek služb, ki jih ponujajo izrecno meni, doktorici muzikologije Veroniki Zalar, med drugim v Muzeju starejše slovenske glasbe, ki je imel prostore v podolgovati beli stavbi, podobni velikanskemu kitu, na rečnem bregu, ki me je močno spominjal na Savinega v Tacnu.

“Je to z mojo službo nekakšen hec?” sem vprašala očala.

“Definirajte hec, gospa Zalar.”

“Je to šala ? To z mojo službo, mislim.”

“Ni šala. Vse je res. Želite še kaj?”

Zaželela sem si, da mi najboljši slovenski pianist vseh časov zaigra Chopinove preludije. Pianist je bila pianistka Polona Oh Tang. Trinajstletnica, a samo po letih. Sedim tam v parterju v prvi vrsti in ji gledam pod otročje igrive prste, ki tkejo zrelo glasbo nekoliko vrtoglavega tempa. Je klonirana, posrečeno programirana, operirana v genija? Nič od tega. Začela pri štirih. Od osmega vadi osem ur dnevno. Glavo mi preplavijo božanski zvoki, a namesto srečnih spominov prikličejo boleč prizor iz preteklosti.

Pilila sem nohte mladi ženski, ki je ves čas žvečila čigumi in klepetala po mobilcu. Vsakič, ko sem jo prosila, naj zamenja roko, je zacvilila, kot da ji s kleščami pulim nohte, in nejevoljno prijela telefon z drugo roko. Nekomu je razlagala, da si ureja nohte za prezentacijo “čudežnega piskra za dietno kuho” in skrbelo jo je, da ji bo zmanjkalo časa za frizerja. Šlo mi je na jok. Bila je moja prva stranka po uspešno opravljenem prešolanju. Ker se kot muzikologinja nisem mogla preživljati, sem iz nuje opravila ekspresno usposabljanje iz takrat zelo modne francoske manikire in odprla s. p. V stanju skrajnega obupa sem dokončala tretma ne da bi stranka sploh opazila, kaj se z menoj dogaja. Raztreseno zadovoljna mi je na koncu pustila napitnino, višjo od honorarja, ki sem ga na radiu prejemale za kritike koncertov. Denar je pritekal neredno in z veliko zamudo, dokler nekega dne ni povsem presahnil, potem ko sem popljuvala nastop otroka nekega nedotakljivega vplivneža. Nič zato! Gotovo sem na pragu nove, bleščeče kariere, sem se tolažila, potem ko je zadovoljna mojstrica čudežnega dietnega piskra v veličastni naglici zapustila moj miniaturni studio za nego nohtov. Spomnim se, da sem skozi solzno zaveso strmela v škarje na stekleni mizi pred seboj in si jih želela zariti v lastno srce.

Nenadoma mi je bilo figo mar za glasbo. Želela sem takoj poiskati Petra. Računalnik ni imel dostopa do podatkov o pacientih na kliniki, našel pa je enega z istim priimkom in rojstnim datumom, stanujočega v Vesoljskem dvoru, elitnem naselju na obrobju prestolnice, in mi prikazal vse njegove

podatke in slike. Bil je univerzitetni profesor in ugleden pisatelj. Tudi vsi kontakti so bili zraven. Varstvo osebnih podatkov očitno ni bilo več svetinja. Srce mi je razbijalo. Kmalu ni bilo več dvoma. Bil je moj Peter. Izdajalec. Pustil me je samo z neznanci tri nadstropja pod zemljo, strahopetno zbežal in se vrnil v življenje, ki ga je tako zelo preziral. Čutila sem, da mi bo vsak hip razneslo glavo.

Nenadoma so se očala nehala odzivati na moja navodila. Zaslon se je sprva zatemnil, nato pa so se v počasnem ritmu začeli izmenjevali Blejsko jezero iz ptičje perspektive, Prešernova glava, soška postrv in *Kofe*...

Nekdo mi je strgal očala z obraza. Dr. Haletova. Nekaj mi je nalepila na podlaket. Miniaturen obliž. Nato se je usedla zraven mene in me prijala za roko.

“Malo je manjkalo, pa bi vas izgubili,” je sočutno šepnila. “Ljubezen je bolezen, kajne?”

Vedela je. Seveda. Kajti oni so o meni vedeli vse, saj so me vseskozi nadzorovali!

“Nikar se ne bojte, ljubica. Vse je zgolj kemija. Ni treba, da ste nesrečni. Lahko vam pomagamo pri nadzoru čustev, ki jih ne morete obvladati.”

“Ne razumete! Nočem, da mi omrtvičite čustva! Hočem biti nesrečna! Ta obliž? Kaj je to?”

“Samo tlak in srčni utrip uravnava,” je mirno odvrnila. “Ste umetnica?”

“Ne. Zakaj?”

“Umetniki so ponavadi obsedeni z bojznijo, da jim bomo kastrirali čustva. In seveda serijski morilci, pedofili in sorodna sodrga. Nekaterim se dosmrtna kazen še vedno zdi primernejša rešitev od farmakološke kastracije.”

Nekaj krutega je bilo v zdravničinem pogledu, kot da še mene prišteva k tisti *sorodni sodrgi*.

4.

Kmalu so me namestili v moj novi dom. Janez je mene in še nekaj ljudi, ki so bili videti prav tako zmedeni kot jaz, z nekakšnim električnim vlakcem odpeljal do soseske, podobne luksuznemu turističnemu naselju. Ta je bila del velikanskega tehnološkega parka, v katerem so bile vse najpomembnejše klinike, inštituti in raziskovalne ustanove v mestu. Zraven mene je sedelo drobno dekle, ki je mrzlično spraševalo, kje se da dobiti kakšen čik. Nihče ni vedel. Eden je slišal, da je cela Ljubljana 5 nekadilska cona, drugi, da so kadičce iztrebili že zdavnaj.

Ko so me izkrcali pred mojim novim bivališčem, sem hotela najprej izvedeti, ali je avokado v atriju pristen. Bil je. Zraven so cvetele raznobarvne bugenvilije. Globalna otoplitev pač.

Kot sem predvidevala, je bilo v stanovanju vse pametno, superavtomatizirano in samodejno. Luči so se prižigale, rolete spuščale in vrata zaklepala po meni nedoumljivi logiki. Straniščna školjka se je neutrudno samodejno umivala, razkuževala in sušila, kot da trpi za obsesivno-kompulzivno motnjo. Sprva si nisem upala lulati sede.

Bala sem se čistilnih robotkov, ki so se neslišno plazili po tleh, oknih, stenah in stropih. Najbolj srhljivo je bilo, ko sem se pogledala v ogledalo in mi je to začelo recitirati podatke o teži, krvnem tlaku, mišični masi ter poročati, katerih vitaminov in mineralov naj bi mi primanjkovalo. Ko sem ogledalu pokazala jezik, mi je svetovalo, naj vzamem pomirjevalo.

Ravno takrat je v hišo vstopil Janez. Sploh nisem razumela, kako je lahko tako hitro razvozil vse moje sopotnike. Storilnost, da te kap! Skuhal mi je kavo, ki sem si jo tako zelo želela, a si zanj nisem upala vprašati.

“Kako ... Kako si vedel?”

“Ko pridete domov, ponavadi vsi vprašate, kje je kava.”

Domov? Saj. To je bil zdaj dom. Na steni v dnevni sobi je visela kopija Groharjevega *Sejalca*, na mizici pod njo je ležala dragocena izdaja pesmi Toneta Pavčka. Hotela sem ironično vprašati, ali si vsi *hapejevci* želijo občudovati *Sejalca* in brati Pavčka, ampak nisem želela biti nevljudna, če so se že tako potrudili, da bi nam, povratnikom iz preteklosti, ustvarili iluzijo varne in malenkost stereotipne domačnosti.

Srebala sem odličen ekspreso. Janez si ni privoščil kave.

“Nekaj dni vam bo vse čudno, potem se boste navadili, Veronika. Hočem, da veste, da tukaj vsi cenimo vaš pogum.”

“Moj pogum?”

“Naredili ste nekaj zelo pomembnega za znanost. Ko ste se odločili za HP, niste mogli vedeti, ali bo poseg uspel.”

“Odločila sem se bolj iz obupa. Pravzaprav mi je bilo takrat vseeno, ali bom živel.”

Bila je Petrova ideja. Neke noči se je vrnil iz mesta pijan. Že dolgo je bil brez službe in sramoval se je, da ga preživljam. Preklinjal je korumpirano in brezperspektivno državo, ki so jo ropali tisti, ki so ji vladali, in jo nato za drobiž razprodajali tujcem. Sita sem bila njegovih tautologij in obrabljenih fraz. Večina najinih prijateljev je že zdavnaj zapustila državo. Prej kot na izselitev je Peter pomišljal na smrt. Kulturni časopis, ki ga je urejal s kolegom filozofom, je propadel po petih desetletjih obstoja. Kolega ni obupal in je ustanovil agencijo za sprehajanje

psov, iz katere sta pozneje zrasla pasji hotel in pokopališče. Raje kot kužke je Peter pokopal vse svoje ideale in ambicije. Zdelo se mu je dostojnejše. Toda tisto noč mu zavore niso popustile kot ponavadi. Tiho se je ulegel in oblečen zaspal.

“Kaj če bi nekaj desetletij prespala in se potem zbudila v lepši prihodnosti?” me je zjutraj vprašal med zajtrkom, ki ga je pripravil za oba.

“Kako pa veš, da bo takrat lepše?”

“Ne veš. Ampak upaš. Upanje je tudi nekaj.”

Bilo je res. Najhujše je bilo to, da so nama ukradli upanje.

Nekaj je mečkal in brskal po pametnem telefonu ter mi nato pod nos pomolil skopo in nekoliko dvoumno vabilo k sodelovanju pri skrivnostnem in tveganim eksperimentu.

“Zmrznejo te in odmrznejo po tridesetih letih?”

Nisem mogla verjeti, da berem, kar berem.

“Podhladijo.”

“Daj no, Peter, to je neka nova medijska bedarija. Gotovo gre za še en butast resničnosti šov.”

“Miha se je menda prijavil.”

“Miha?”

“Ja. Izginil je brez pojasnila. Kaj nisi brala, da zadnje čase mladi izginjajo v čudnih okoliščinah?”

“Vem. Širijo se govorice, da so jih ugrabili trgovci z organi. Larifari! Množično si jemljejo življenje, to je to. Policija pač ne opravlja svojega dela. Tako kot ga nihče v tej državi ne!”

“Kaj če so se odločili eksperiment? Mogoče pa je le nekaj na tem.” Zasanjano je zrl mimo mene.

5.

Bujenje v domači spalnici je bilo karseda spektakularno. Postelja se je nežno zibala, sapica mi je pihala v bose noge, ki so kukale izpod prešite odeje z vzorcem z vaše situle, rolete so se počasi odpirale in v sobo spuščale sončne žarke, pod mojim oknom pa so zunaj igrali *Golico*.

“Janez!” sem zavpila.

Odprl je vrata. Bil je že oblečen, počesan in obrit. Sploh mi ni bilo jasno, kje je spal, ker v hiši ni bilo drugega ležišča. Ampak hvaležna sem bila, da je ostal pri meni. Kaj pa vem, mogoče je bila to celo njegova dolžnost.

“Si dobro spala?” me je ljubeče vprašal. Presenečeno sem ugotovila, da me tika.

Z roko sem mu pokazala, naj se usede na posteljo. Nevsiljivo se je usedel. Prijela sem ga za roko. Ne vem, kaj mi je bilo.

“Odlično,” sem rekla. “Pa ti?”

“Odlično.”

Pobožal me je po laseh, mene pa je zaščemelo mednožje. Bilo me je sram, kajti v njegovem dotiku ni bilo nič seksualnega. Mogoče smo se Slovenci po novem božali in objemali izdatneje kot nekoč. Kdo bi vedel!

Skozi okno sem videla, kako na trati *hapejevci* intenzivno telovadijo ob spremljavi Avsenikov. Janez me je spodbudil, naj se jim pridružim, medtem pa bo on pripravil zajtrk. Telovadbo je vodila prelepa Indijka, ki je vadečim dajala navodila v slovenščini brez trohice tujega naglasa.

Postavila sem se zraven dekleta, precej mlajšega od mene. Bila je v veliko boljši formi kot jaz, ki sem sopihala že po petih minutah. Zbudili so jo teden dni pred menoj. Vseskozi je klepetala. Bila je Anja, po poklicu slaščičarka. Izbrala je službo v specializirani pekarni in je imela precejšnjo tremo, ker so tam proizvajali štiriinpetdeset vrst potic.

“Ingverjeva, kardamomova, z garam masalo. Ni da ni. Orehova je še vedno glavna, hvala bogu. Izvažajo jih po celem svetu. In drage so kot žafran! A veš, da ima pekarna lastno ploščad za helikopterje, s katere jih še tople ekspresno dostavljajo petičnežem?” je čebljala.

Nenadoma sem zapiskala. Nekaj je piskalo v meni. Ali na meni. Otrpnila sem od strahu.

“Oglašja se ti senzor. Preveč se ženeš. Pejt se odpočit,” mi je svetovala Anja. “Tudi jaz sem prve dneve piskala kot nora.”

Ustavila sem se in piskanje je utihnilo, ne da bi ugotovila, od kod je izviralo. Nihče se ni menil zame. Vsi ostali so ubrano telovadili. Anja mi je razložila, da se je prejšnji teden neki tip med telovadbo zgrudil. Ampak ne od napa. Nekaj je popil, namenoma se je zastrupil.

“Samomor, štekaš? Alpinist. Vzel si je življenje dan po tem, ko se je vrnil s Triglava.”

“Zakaj?”

“Ni prenesel, kar je tam videl.”

“Ampak kaj je videl?”

Odgovora nisem dočakala, ker je Janez prišel pome in me urno odpeljal.

6.

Dnevi so si bili podobni. Meritve, preiskave, terapije. Virtualni posveti s svetovalci. Treba je bilo pridobiti kar nekaj licenc – od tiste za službo v

javni ustanovi do tiste za upravljanje štirikolesnega skiroja, s katerimi so Ljubljancani z vrtoglavo hitrostjo šibali po mestnih ulicah. V širšem mestnem središču so bila zasebnikom druga vozila prepovedana.

Povratniki iz zimskega spanca nismo bili več izjeme in zanimanje javnosti za nas je k sreči usahnilo. Intervjuji v medijih so pojenjali, niso nas več vabili v kvize in druge zabavne kontaktne oddaje, da bi se norčevali iz naše nevednosti in drugačnosti in le malokdo nas je še posmehljivo zmerjal s trnuljčicami, kot se je sprva dogajalo. Uradno so nas seveda čislali, ker smo ogromno pripomogli k znanstvenemu napredku države in človeštva. HP-postopki in kriogenizacija so medtem postali zakoniti, izpopolnjeni in varni. Ljudje so že rutinsko leteli na Mars in rinili še dlje v vesolje.

Šele zvečer pred spanjem sem imela čas, da si nataknem virtualna očala in v miru odkrivam svet okoli sebe, ki še zdaleč ni bil tako katastrofičen in brezupen, kot so ga napovedovali ZF-filmi v moji mladosti. Vojne omejenega obsega so še vedno divjale po svetu, ampak domovina je bila napredna, varna in obdana z visokim zidom, imela je poseben status znotraj Evrope in močno lastno valuto. Podjetja so bila v večinski lasti tujcev, največje deleže so imeli Poljaki in Turki. Dežela je bila sedež velikih mednarodnih bank in najmočnejših znanstvenoraziskovalnih ustanov na svetu, medtem ko je tehnološki park v prestolnici slovel po kloniranju in presajanju organov, najsodobnejših reproduktivnih metodah in kot največje globalno središče za evtanazijo. Še najbolj me je osupnil podatek, da kulturo financirajo z desetimi odstotki BDP-ja in da so Prešernove nagrade finančno prekosile Nobelove. Zadnja informacija je v meni vzbudila globok sum o pristnosti podatkov, ki so mi bili dostopni. Kaj če so jih potvarjali in filtrirali, da bi pri *hapejcevcih* ohranili dobro voljo? Konec koncev sem živela zaprta v nekakšnem turističnem naselju in nisem mogla vedeti, kaj se v resnici dogaja tam zunaj.

Po več neuspešnih poskusih sem le stopila v virtualni stik s Petrom. Ko sem ga zagledala, mi je vzelo sapo. Videti je bil mlajši, vitkejši in bolj zdrav kot pred tridesetimi leti.

“Živio, Peter!”

“Veronika,” je rekel hladno. Ni kazal presenečenja. “Kako si kaj?”

Kako sem kaj?

Sranje.

Nekoč bi zanj umrla.

Snela sem očala in ni ga bilo več.

7.

Povabila sem Janeza na večerjo. Nič posebnega. Čista improvizacija: ocvrti lignji in mešana zelenjava. V zamrzovalniku ni bilo preveč izbire, ker so nam tako ali tako prinašali že pripravljene jedi. Bila sem precej potrta. Spraševal me je o mojem otroštvu. Ne vem, kako mu je uspelo, ampak celo uro sem govorila o sebi, lepi spomini so se prepletali z grdimi, brez zavor sem mu povedala stvari, ki jih sicer živi duši ne bi zaupala, med drugim, kako sem zgodaj izgubila starše, on pa je pozorno poslušal in se sploh ni dotaknil hrane. Najbrž so se mu lignji gabili.

Ne vem, kdo je prvi začel s poljubljanjem, ampak kmalu se mi je posvetilo, da hibernacija ni prav nič škodovala mojemu libidu. Še nikoli nisem srečala moškega, ki bi se poljubljal tako pestro in tako dolgo. Potem me je odnesel v posteljo. Nihče me še nikoli ni odnesel v posteljo.

8.

Obiskal me je nenapovedano. Peter namreč. Postregla sem mu s čajem na verandi. Bilo mu je zelo žal. Zaradi vsega. Prosil je odpuščanja in se posipal s pepelom. Bil je strahopeten. Zahrbten. Nemoralen. Nedostojen najine ljubezni. Anesteziologinji je ušel z mize, podrl neke instrumente, se podil po sobi, kot da bi ga kdo preganjal. Potem mu je zmanjkalo zraka, neznansko se je potil in mislil je že, da ga bodo ubili ali na silo zamrznili. Nič od tega. Bili so prijazni in nobene odškodnine niso terjali za uničeno opremo. Vsak tretji prijavljeni si je premislil v zadnjem trenutku in tega so bili vajeni. Pač. Obžaloval je. Poskušal je stopiti v stik z menoj, ampak bilo je prepozno. Ko je obžaloval petič ali šestič, ne vem točno, sem mu svečano odpustila in to ga je pomirilo. Po tistem, kar se je sinoči zgodilo z Janezom, se mi je Petrovo izdajstvo zdelo kot malenkostni prekršek. Konec koncev so se mi v novem svetu odpirale nove perspektive in ljubezen leta 2050 ni bila prav nič drugačna kot leta 2020. Prav tako je ostrila čute, trpinčila telo in meglila razum.

Upala sem, da je Peter zdaj srečen. Ni bil. Državi je sicer dobro šlo. Razprodali smo jo tujcem, toda večinoma so bili ti dobri gospodarji in zdaj večina živi v blagostanju, mi je razlagal.

“Ampak za vse to smo plačali previsoko ceno,” se je razburjal. “V teh naših veleumnih in visokotehnoloških znanstvenih ustanovah se dogaja marsikaj dvomljivega in neetičnega, na kar sploh nimamo vpliva. Se spomniš,

kako smo se nekoč razburjali zaradi nadomestnih mater in poskusov z matičnimi celicami? In zaradi gensko spremenjene hrane? Danes smo lju-dožerci! V zdravilih in prehranskih dodatkih je meso naših nerojenih otrok, Veronika! In otrok ne rojevamo več, ampak jih oblikujemo in proizvajamo. Dokončno smo pozdravili raka, avtizem, debelost, depresijo, ampak ljudje še nikoli niso bili tako plehki, sebični in neizobraženi ...”

Peter se mi je zdel neznansko ošaben in konservativen. Nikoli zadovoljen nergač. Nekoč mu je bila zaplankana družba kriva, da ne more objaviti svojih del. Zdaj, ko je imel opus osmih knjig esejev in šestih romanov, je še vedno godrnjal. To, da je od jeze pokal po šivih, sem dojemala kot del njegovega senzibilnega in neukrotljivega temperamenta. Morda so tudi leta naredila svoje.

Želela sem izvedeti, ali imajo kulturo in tradicijo res tako zelo v čislih in ali je morda tisti veličastni glasbeni muzej ob Savi nekakšen virtualni nateg. Šele takrat je popenil.

“Vse je res, ljuba moja Veronika. Vse so nam vzeli, bolje rečeno, vse smo jim poceni prodali ali celo podarili in nas, hlapce, zdaj podkupujejo s cenanim patriotizmom in poveličevanjem naše kulture. Otrokom vrtijo himno, ko si v šoli po kosilu umivajo zobe, namesto uniforme nosijo majice s Prešernovo podobo, za vsakim vogalom straši kakšen spomenik pesnika ali slikarja in vsako novo knjigo takoj prevedemo v najmanj petdeset jezikov. Imamo dvajset videorazličic *Kekca*, večina pa se jih dogaja v veselju in Mojca je z Marsa, si misliš? Vsak lahko gre na Triglav trikrat dnevno, ker so tja speljali superhitro žičnico. Pod vrhom je velikanska vrteča se Aljaževa ploščad, kjer kosiš ajdove žgance za tristo naših nekdanih evrov! In najprestižnejši hišni družabnik (nekoč smo temu rekli ljubljencek, ampak beseda je postala, kajpada, nekorektna) je človeška ribica, ki se je tako zelo namnožila, da jo izvažamo po celem svetu! Vse naše simbole povzdiguje in jih hkrati tržimo do onemoglosti. S takšnimi abotnostmi si pač zdravimo ranjeni ponos. Tujci imajo vse v rokah in potrebujejo zgolj naše volilne glasove, ker smo domačini še vedno v večini. A ne bomo več dolgo, multikulturalnost nas bo pokončala!”

“Ali ni nevarno, da tako govoriš? Najbrž nas nadzorujejo,” sem zaskrbljeno šepnila.

“Nihče nas ne nadzoruje, ker za to ni nobene potrebe, ljuba moja Veronika. Saj živimo v popolni demokraciji! Mi sami sebe cenzuriramo in nadzorujemo, razumeš? In smo zato bajno plačani hlapci! Družba izobilja pač!”

Zaradi njegove črnogledosti mi je postalo slabo. Žrl se je, ker je pisal kritične knjige, ki so jih s pridom objavljali in prevajali, a jih nihče ni bral.

Žrl se je, ker je imel za seboj tri zakone in pet otrok, ki so se mu odtujili, ker nikoli ni našel časa zanje. Bil je zagrenjen in sebičen mož, ki je veliko filozofiral v prazno in najbrž na skrivaj užival v slasteh čezmernega udobja, ki ga je tako vehementno kritiziral. Mogoče je bil takšen že prej, a sem očitno potrebovala distanco treh desetletij, da sem ga spregledala.

Priznala sem mu, da sem poslušala našo novejšo resno glasbo in se mi je zdela kakovostna in izvirna. Komaj sem čakala, da začnem delati v muzeju. Priznala sem mu še, da sem zaljubljena do ušes. V Janeza. Ker je ljubeč, lepo vzgojen in slovenski v najboljšem pomenu besede.

“Aja? Kaj pa je po poklicu?”

“Tehnični asistent.”

Zarežal se je.

“TA? Ne me basat!”

“Mene to prav nič ne moti,” sem trmasto odgovorila. Pač. Razlika v izobrazbi med partnerjema se mi nikoli ni zdela odločilna za razmerje.

Peter me je porogljivo pogledal in sarkastično pripomnil:

“Če tebe ne moti, mene tudi ne.”

9.

Z Anjo sva sedeli v njenem atriju in pili predpisani vitaminski napitek. Nenehno je govorila in ni skrivala navdušenja nad vsem, kar jo obdaja.

Nedaleč stran je Janez pregledoval bazen. Anja je videla, kako ga gledam.

“Frajer je, kajne? Marsikaj obvlada. Pravijo, da je seks z njim več kot božanski.”

V hipu sem zardela.

“Škoda, da je TA,” je hudomušno pripomnila.

“Zakaj škoda?”

“No, kakor se vzame. Mislim ... Tudi potice izdelujejo le še stroji, pa so stokrat okusnejše kot tiste, ki jih je moja mami ročno gnetla po starem družinskem receptu.”

“Ne razumem te prav dobro.”

Prvič me je pogledala v oči, sicer je njen pogled nenehno nemirno blodil naokoli. Nato se je od srca nasmejala.

Njen smeh je odmeval. Janez se je obrnil proti nama in pomahal.

“Ti sploh ne veš, kajne?”

Glasno se je smejala še kakšno minuto. Nisem vedela, kaj naj. Ko se je umirila, je spila en požirek in mi razložila:

“Oprosti, saj nisi edina, ki ni takoj došla, da je Janez robot!”

“Robot?”

Obšla me je nenadna slabost in zvrtele se mi je v glavi, ampak sem se obvladala, ker nisem želela, da bi Anja kar koli opazila.

“Kajpada! Si ga kdaj videla, da je ali spi? Kaj drugega je lahko idealni moški kot robot, stara moja! Rečejo mu pač tehnični asistent, ker je to menda bolj korektno.”

Anja se je temeljito poučila o janezih, ki so jih prvotno serijsko proizvajali z imenom gospodinjski asistent za družbo in pomoč ločenkam in samohranilkam, ko je v deželi vladala ločitvena epidemija. Moški so po letu ali dveh zapuščali družine in se ženili z vse mlajšimi ali pa, razočarani nad mešanim zakonom, množično in načrtno spreminjali spolno usmerjenost in se poročali z moškimi, ker se jim je zdelo, da tako laže in udobneje živijo.

“Hecno, kajne?” je modrovala Anja. “Ločitve so se unesle šele, ko so virtualni seks izpopolnili do te mere, da so moški in ženske končno zaživel drug ob drugem brez pretresov. Nemalo žensk je vztrajalo v razmerju z roboti in so celo zahtevale referendum o poroki z njimi, ampak jim ni uspelo.”

10.

V Muzeju starejše slovenske glasbe sem imela razkošno pisarno z razgledom na kristalno modro zeleno Savo. Voda neoporečnega videza je bila v resnici zelo onesnažena in posvarili so me, naj v njej ne namakam nog. Tega jutra sem pisala kratek nagovor, ki naj bi ga prebrala tretjega grudna 2050 na sprejemu pri predsedniku republike Grzegorzu Yilmazu. Bil je najmlajši predsednik doslej.

“Kakšen pa je?” sem vprašala tajnico Marto.

“Zelo priljuden. Čistokrvni štajerc! Mediji ga kritizirajo, ker zavija po štajersko, ampak ljudem je zelo všeč.”

“Pa smo sploh kdaj imeli predsednico?”

“Žal ne. Veste, kaj pravijo? Da bomo za predsednika prej imeli TA kot žensko!”

Glasno se je nasmejala in neslišno zaprla vrata za seboj.

Skozi odprto okno je odmevalo petje kosov. Vstala sem in pokukala ven, ampak daleč naokoli ni bilo videti nobenega kosa.

Bilo je res. Živela sem.

Nisem vedela, kako dolgo mi bo to zadostovalo.